

بررسی عوامل مؤثر بر رضایت کشاورزان در خصوص اشتغال در بخش کشاورزی (مطالعه موردی: شهرستان مشگین شهر)

وکیل حیدری ساربان^{*} - استادیار دانشگاه محقق اردبیلی، گروه جغرافیا، اردبیل، ایران

پذیرش نهایی: ۹۲/۹/۲۵

دریافت مقاله: ۹۱/۱۱/۲۴

چکیده

هدف این تحقیق بررسی عوامل مؤثر بر رضایت کشاورزان در خصوص اشتغال در بخش کشاورزی شهرستان مشگین شهر است. این تحقیق از نوع توصیفی-تحلیلی می‌باشد که با استفاده از روش پیمایش انجام شده است. کشاورزان شهرستان مشگین شهر جامعه آماری این تحقیق را تشکیل می‌دهند. که با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای، تعداد ۱۸۵ کشاورز به صورت کاملاً تصادفی انتخاب شدند. روایی صوری پرسش‌نامه با کسب نظرات صاحب‌نظران در دانشگاه و کارشناسان اجرایی مربوطه به دست آمد. آزمون مقدماتی نیز برای بدست آوردن پایایی ابزار پژوهش انجام گرفت و ضرایب آلفای کرونباخ (α) برای بخش‌های مختلف پرسش‌نامه بین ۰/۶۸ الی ۰/۷۹ محاسبه شد. نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون نشان داد که به جز متغیرهای حمایت از خلاقیت کشاورزان، سخت و زیان آور بودن فعالیت کشاورزی، حمایت دولت در مواقع خشکسالی و بحران، تبلیغات مثبت علیه کشاورزان، توجه به بهداشت عمومی و آموزش، وجود تأمین‌های اجتماعی، تشویق معتمدان محلی و ساعات کل اشتغال بین تمامی متغیرهای تحقیق با رضایت کشاورزان پیرامون اشتغال در بخش کشاورزی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. هم‌چنین، در آزمون رگرسیون چند گانه خطی متغیرهای مناسب بودن درآمد کشاورزان، سهولت دسترسی به نهاده‌ها، میزان علاقه به حرفه کشاورزی، میزان استفاده از منابع اطلاعاتی، سابقه فعالیت کشاورزی، دسترسی به خدمات و اقدامات ترویجی، شیوه‌های مدرن کاشت و میزان دانش و مهارت ۰/۹۶ درصد از تغییرات رضایت کشاورزان در خصوص اشتغال در بخش کشاورزی را تبیین کردند و در نهایت با توجه به تحلیل نتایج، پیشنهادات کاربردی ارائه شده است.

واژگان کلیدی: اشتغال کشاورزی، توسعه کشاورزی، توسعه روستایی، شهرستان مشگین شهر.

۱. مقدمه

بخش کشاورزی در تحکیم پایه‌های اقتصادی کشورهای در حال توسعه و در حال گذار نقش اساسی ایفا می‌کند. زیرا بخش کشاورزی از نظر تأمین نیازهای غذایی مردم، تأمین مواد اولیه صنایع، اشتغال افراد و ایجاد درآمد اهمیت دارد (رضوی، ۱۳۸۳). متون توسعه نشان می‌دهد بخش کشاورزی در میان سایر بخش‌های اقتصادی از منظر ایجاد اشتغال به دلیل تأمین امنیت غذایی و تهیه مواد اولیه صنایع و غیره مورد توجه بوده است (Rocchi and et al, 2003:65). به باور سانتوز بین توسعه بخش کشاورزی در نواحی روستایی با بهبود وضعیت رفاه، درآمد و امنیت غذایی روستاییان رابطه معنادار وجود دارد. (Santos, 2004) هم چنین، بخش کشاورزی یکی از ارکان اساسی اقتصاد ایران است. توسعه کشاورزی بدون توانمندسازی و مدیریت منابع انسانی در این بخش امکان پذیر نیست (شعبانعلی فمی و همکاران، ۱۳۸۳: ۶۶). به عبارتی در حیطه مدیریت منابع انسانی بخش کشاورزی، یکی از مقوله‌های اساسی که مورد توجه برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران قرار دارد بررسی و شناخت ساز و کارهای اشتغال افراد در این بخش می‌باشد. چون که نیروی انسانی از عوامل مهم در توسعه کشاورزی محسوب است در این راستا از آنجا که مشاغل کشاورزی به طور عمده در اختیار روستاییان است، می‌توان مردم روستایی را عاملی مهم به شمار آورد (موسایی، عمانی، ۱۳۸۹: ۳۸). و در زمینه اهمیت اشتغال روستاییان در نواحی روستایی می‌توان گفت اشتغال از دیدگاه کلان اقتصادی از جنبه‌های مختلفی هم چون درآمد زایی، تولید و کارآفرینی، توسعه دانش، فن آوری و غیره اهمیت دارد و از دیدگاه اجتماعی به انسان منزلت، جایگاه، موقعیت اجتماعی و حس اعتماد به نفس می‌دهد (پاسبان، ۱۳۸۵: ۱۵۴). افزون بر این، میزان اشتغال نیز مانند هر متغیر اقتصادی- اجتماعی دیگر به طور مستقیم و غیر مستقیم از عواملی مختلف تأثیر می‌پذیرد که از آن جمله می‌توان میزان تولید، کاربرد فنون و فن آوری‌های نوین، سرمایه گذاری، سطح دستمزدها، سطح قیمت‌ها، سیاست دولت و تجارت خارجی اشاره کرد (نامدار، ۱۳۸۹: ۱۰۴). در این بین آنچه برای برنامه‌ریزان روستایی جنبه اساسی دارد این است که چگونه سطح بهره‌وری و اشتغال را در روستاها بدون اینکه نابرابری در بین درآمد روستاییان تشدید شود افزایش داد (Esters, Bowen, 2005: 25-30) و در این ارتباط، بسیاری از صاحب نظران بر این عقیده هستند مشکلات موجود در مناطق روستایی اعم از بیکاری فصلی، بیکاری پنهان، کمبود درآمد ناشی از پایین بودن سطح اشتغال در مناطق روستایی می‌باشد (Zymbel, 2005: 98-100).

شایان ذکر است اطلاع از میزان رضایت شغلی و انگیزش روستاییان به دلیل اثرات انکارناپذیر آن بر بهره‌وری تولیدات کشاورزی، یکی از مهم‌ترین ابزارهای تصمیم‌گیری است که مسئولان و مدیران بایستی به آن توجه جدی داشته باشند. به عبارتی جهت بهبود وضعیت و استفاده بهینه از روستاییان، لزوم توجه به خواسته‌ها و دیدگاه‌های شغلی آن‌ها و برنامه‌ریزی بر اساس این خواسته‌ها ضروری و اجتناب‌ناپذیر است و با توجه به اینکه رضایت شغلی بعنوان بخشی از فرآیند ارزیابی نیازها برای برنامه ریزی بهسازی نیروی انسانی در نواحی روستایی مطرح است، لذا سهم بسزایی در بهبود بهره‌وری نیروی

انسانی در نواحی روستایی خواهد داشت. هم چنین در طی چند سال گذشته، در نواحی روستایی شهرستان مشگین شهری یک سری اتفاقات و مسائلی رخ داده که میزان رضایت کشاورزان را از شغل خود تحت شعاع قرار داده و میزان انگیزش درونی آنان را در استمرار معیشت خود از قبل فعالیت کشاورزی کاهش داده است. از این رو، پژوهش حاضر با هدف بررسی عوامل مؤثر بر رضایت کشاورزان پیرامون شغل خود صورت گرفته است. و بر این اساس سئوال‌ها تحقیق بدین صورت مطرح می‌شوند که آیا بین عوامل محیطی، اقتصادی و مهارتی- ترویجی مؤثر بر رضایت کشاورزان پیرامون اشتغال در بخش کشاورزی رابطه معناداری وجود دارد؟

۲. مروری بر ادبیات تحقیق

در هر عرصه‌ای بی‌شک مردم از کار خود رضایت خاطر می‌خواهند و شکی نیست که همین مردم می‌خواهند که از مهارت‌هایشان نهایت استفاده را درحین کار ببرند. مساله راضی بودن از کار چیزی نیست که بشود به سادگی آن را مردود دانست. نبود رضایت باعث کمی تولید، کاهش بهره‌وری، کارایی، بی میلی به کار و غیره می‌شود هم چنین سلامتی روحی و جسمی افراد، ثبات خانواده‌ها و همبستگی اجتماعی و تعادل سیاسی را کاهش می‌دهد (زارع، ۱۳۸۰: ۸). حتی کارکرد کارکنان در سازمان‌های دولتی در رابطه تنگاتنگی بر میزان رضایت آنان دارد و در واقع اگر شغلی بتواند شرایطی را فراهم سازد که نیازهای وی ارضا شود، در بازدهی بسیار مؤثر خواهد بود (الوانی، ۱۳۶۸). رضایتمندی اشخاص انعکاس حالت روانشناختی، تقدیر گرایی و عقلانیت ابزاری است. بنابر این برخی از محققان، مراحل درک میزان رضایت افراد را با دیدگاه ادراک توصیف کرده‌اند (حسینی‌زاده، ۱۳۷۹: ۴۵).

درباره رضایت شغلی تعاریف بسیاری ارائه شده است. ادوین لاک رضایت شغلی را، گزارش فرد که در نتیجه حال عاطفی مثبت از ارزیابی کار یا از تجربه‌های کاری است، تعریف می‌کند (European Commission, 2001). هم چنین، رضایت شغلی احساسی است که در نتیجه تعامل فرد نسبت به جوانب شغلی که با آن در تعامل است بوجود می‌آید، اگر احساس مطبوع باشد دارای رضایت شغلی است و در غیر این صورت شخص نسبت به شغل خود ناراضی خواهد بود. (Robbins, 2003: 66-70). متون توسعه نشان می‌دهد مهمترین منبع ایجاد کننده رضایت شغلی در برگیرنده ماهیت شغل، بکارگیری مهارت و توانایی، تنوع، ترفیع، سرپرستی و شرایط کاری می‌باشد (Felman, Arnold, 1985: 658-660). نظریه های مختلفی در زمینه رضایت شغل ارائه شده است که یکی از معروفترین آنها، نظریه دو عاملی انگیزش و بهداشت می‌باشد که توسط محقق آلمانی فردریک هرزبرگ مطرح گردیده است به زعم ایشان رضایت و نارضایتی شغلی ناشی از عوامل متعددی می‌باشد که این عامل به عامل انگیزشی و بهداشتی تقسیم می‌گردند (الوانی، ۱۳۷۰). لاولر و پورتر رضایت شغلی را در چارچوب انگیزشی بیان نمودند و به زعم آنها بر پایه تئوری انتظار انگیزش از عملکرد یا ارزش نتیجه یا پاداش بدست می‌آید (Berry, 1998: 657-660). علاوه بر این، بر طبق فرضیه تأثیر اجتماعی^۱ سالنسیک و ففر بیان نمودند که

تأثیر اجتماعی یکی از مشخصه‌های رضایت شغلی است (Likert, 1968). همچنین مطابق نظریه فرآیند معارض لندی^۱ رضایتمندی ناشی از یک شغل می‌تواند در طول زمان تغییر کند، اگر چه حتی خود شغل تغییر نکند (Barry, 2002:10-15). بر طبق نظریه برابری آدامز^۲ مردم درباره آنچه که با انجام دادن وظایف شغلی و کار خود بدست می‌آورند و نیز آنچه که برای انجام دادن وظایف شغلی و کار خود بدست می‌آورند و نیز آن چه که برای انجام دادن وظایف شغلی صرف می‌کنند باورداشتهای خاصی دارند (زراعی، ۱۳۸۴: ۳۰-۲۵). متون توسعه نشان می‌دهد رضایت کشاورزان از شغل خود می‌تواند به بهره‌وری بیشتر محصولات تولیدی منجر شود (Thorbecke, 2005:521-530). به باور تونتر رضایت شغلی یک عامل مهم در نگهداشت جمعیت در نواحی روستایی و عدم مهاجرت روستاییان می‌باشد (Tonts, 2005 :112-120).

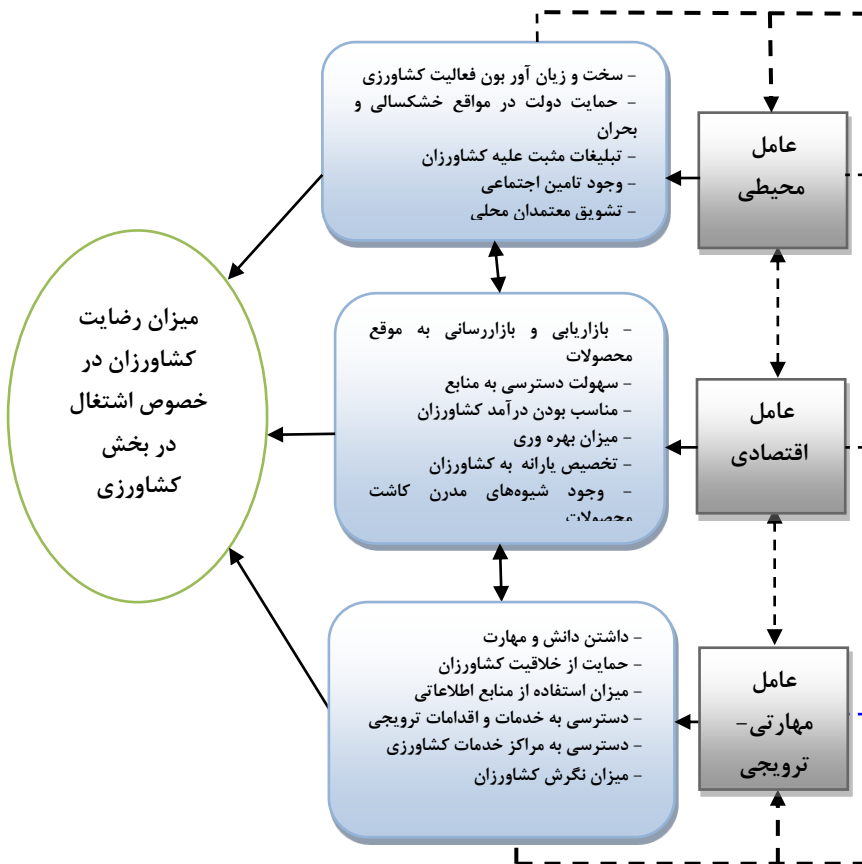
شواهد تجربی حاکی از آن است پیامدهای عدم رضایتمندی شغلی روستاییان به صورت بازدهی کم، سود دهی پایین و هدف‌های تحقق نیافته جلوه گر می‌شود (Martineau and et al, 2009). به باور باروز و وسون رضایت شغلی کشاورزان از عواملی مانند تأمین اجتماعی، توجه به بهداشت عمومی، کارآیی و میزان بهره‌وری تأثیر می‌پذیرد (Barrows, Wessons, 2008:32-35). یافته‌های علمی نشان می‌دهد میزان رضایت شغلی افراد روستایی از فعالیت کشاورزی نقش تعیین کننده‌ای در توسعه نواحی روستایی دارد (Verhofstadt, ome, 2003:658-680). به باور گرین میزان رضایتمندی را نتایج حاصل از تجربیات گذشته تعیین می‌کند. رضایت شغلی روستاییان بیشتر به نگرش آنان بستگی دارد و تجلی حالات درونی آنان می‌باشد (Geen, 2000) افزون بر این، میزان رضایتمندی کشاورزان به طور قابل توجهی به تحصیل نیازهایشان و برآورده شدن انتظاراتشان در محیطی که در آن مشغول به کار هستند بستگی دارد (Anonymous, 2001). یافته‌های علمی نشان می‌دهد کشاورزانی که از شغل خود راضی بودند به کار خود نگرش مثبت داشتند در حالی که در نقطه مقابل این، کشاورزان ناراضی از شغل خود نگرش منفی نسبت به کار خود داشتند (Aspen Institute, 2001: 23-25). نتیجه مطالعات دستفانو نشان می‌دهد که رضایت کشاورزان از شغل خود تابعی از یک سری متغیرها مانند پایداری خاک، مبارزه مسئولان دولتی با بیانزایی و خشکسالی و محترم شمردن دانش بومی آنان می‌باشد (DeStefano and et al, 2010: 18-24). گفتنی است. مطالعات متعددی در ایران و جهان درباره عوامل مؤثر بر رضایت شغلی کشاورزان در خصوص اشتغال در بخش کشاورزی صورت گرفته که در ذیل به پاره‌ای از آن‌ها اشاره می‌شود. آقاسی (۱۳۷۵)، در یافته‌های خود به این نتیجه رسید که عوامل مؤثر بر عدم گرایش جوانان روستایی به حرفه کشاورزی، شامل؛ سختی کار کشاورزی، آینده شغلی نامناسب، پایین بودن درآمد، نبود امکانات لازم برای کشاورزی، عدم وجود امکانات در روستا، عدم توجه سیاست گذاران و دولت به کشاورزی و عدم علاقه جوانان به کشاورزی می‌باشد. شایان و همکاران (۱۳۸۹) در مقاله خود با عنوان ارزیابی میزان رضایت روستاییان از محیط‌های سکونتگاهی، آورده‌اند که ابعاد

1. Opponent Landy process Theory
2. Adams Equity Theory

کالبدی، طبیعی و اقتصادی بیشترین تأثیر را میزان رضایت روستاییان از محیط سکونتگاهی داشته‌اند. نتایج یافته‌های میدانی نامدار (۱۳۸۹) پیرامون عوامل مؤثر بر اشتغال زنان همراه با ورود فن آوری‌های نوین به عرصه اقتصاد روستایی نشان داد عواملی چون وضعیت اشتغال، میزان درآمد خانوار، تعداد فرزندان، سطح سواد زنان و نبود فرصت‌های شغلی در روستا بیشترین تأثیر را در اشتغال زنان بر جای گذاشته است. با باور پورسینا و همکاران (۱۳۸۹)، عوامل مؤثر بر میزان انگیزه جوانان روستایی برای اشتغال به حرفه کشاورزی عبارتند از خود پنداری، آشنایی با مراکز و موسسات آموزشی، سطح تحصیلات، نگرش و سن. به باور گوبلار^۱ و همکاران تداوم رضایت شغلی کشاورزان تابعی از ایجاد یک محیط سالم در نواحی روستایی می باشد (Goblar and et al, 2009: 345-355). به باور وود^۲ و همکاران (۲۰۰۴) رضایتمندی روستاییان از شغل خود در عرصه‌های اجتماعی و اقتصادی در مؤلفه‌های مشارکت اجتماعی، تأمین اجتماعی، اعطای تسهیلات ویژه برای روستاییان و مناسب بودن در آمد کشاورزان عرصه بروز و ظهور می یابد. به زعم دیلمان^۳ (۲۰۰۸) بین سرمایه اجتماعی و انسجام اجتماعی در جامعه روستایی ارتباط معنادار وجود دارد و نتیجه این امر رضایتمندی بیشتر روستاییان در محیط‌های روستایی است. چون که تعامل و همیاری فضای زندگی در عرصه زیست روستا را آرام بخش کرده و میزان رضایتمندی را بالا می‌برد. رید^۴ (۲۰۰۴) در یافته‌های خود به ارتباط معنادار بین مکانیزاسیون کشاورزی، سهولت دسترسی به منابع اعتباری و نهاده‌های کشاورزی نایل شده است. نتایج مطالعات کلی^۵ (۲۰۰۳) حاکی از این است که هر چه قدر دولت با اقدامات مداخله‌ای خود در مسائلی مانند: بیابان‌زایی، خشکسالی، فقر زدایی، تأمین یارانه مناسب برای تهیه نهاده‌ها و حمایت از خلاقیت‌های روستاییان در نواحی روستایی درگیر شود رضایتمندی افراد محلی بالا می‌رود. برطبق مطالعات جوپس^۶ (۲۰۰۳) هرچه قدر دولت امنیت سرمایه‌گذاری و احساس امنیت و آرامش روستاییان در هنگام تماس و تعامل با مسئولین دولتی را تضمین کند به میزان زیادی به افزایش رضایت روستاییان از شغل خود کمک می‌کند. بلاک و همکاران (۲۰۰۸) در یافته‌های خود دریافتند که بین تقویت راه‌های کاهش خطرپذیری تولید محصولات، بازاریابی و بازرسانی بموقع محصولات، وجود بازارهای محلی، منطقه‌ای فروش محصولات و تکریم دانش بومی روستاییان با میزان رضایت آنان از شغل خود رابطه معنادار وجود دارد. به باور چانی (۲۰۰۴) افزایش رضایت روستاییان از شغل خود در گرو پایداری خاک، میزان استفاده از منابع اطلاعاتی، بهبود شاخص‌های سلامت و نوع نظام زراعی می‌باشد. به باور هوگو^۷ (۲۰۰۰) میزان زمین زیر کشت، سهولت دسترسی به مراکز خدمات کشاورزی، سابقه فعالیت کشاورزی و حمایت دولت از بخش کشاورزی از عوامل تأثیرگذار در افزایش روستاییان از فعالیت‌های کشاورزی می‌باشد.

1. Goblar
2. Wood and et al
3. Dieleman
4. reid
5. Kelly
6. Joyce
7. Hugo

کوکلین^۱ و دیدن^۲ (۲۰۰۵) میزان رضایتمندی روستاییان از فعالیت کشاورزی را تابعی از روش‌های مناسب حمل و نقل، وجود شیوه‌های مدرن کاشت محصولات جهت افزایش تولید، تقویت سرمایه اجتماعی، میزان دانش، نگرش و مهارت کشاورزان می‌دانند. استاینر^۳ (۲۰۰۵) در نتایج پژوهش خود به ارتباط معنادار بین توانمندسازی و کیفیت بهتر تولیدات دست یافته است. در نهایت چارچوب نظری تحقیق با توجه به مرور ادبیات و پیش‌نگاشته‌های موضوع و بر اساس اهداف پژوهش در شکل (۱) ارائه شده است.

شکل ۱. چارچوب نظری پژوهش

1. Cocklin
2. Dibden
3. Stayner

۳. روش‌شناسی تحقیق

تحقیق حاضر به لحاظ هدف از نوع کاربردی و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها و بررسی رابطه بین متغیرها بر حسب اهداف، از نوع توصیفی - همبستگی بوده و برای انجام آن، از شیوه‌های مرسوم گردآوری اطلاعات (اعم از اسنادی و میدانی) بهره‌گیری شده است. متغیرهای تحقیق ماهیت کمی و کیفی دارند و برای تحلیل داده‌ها، از آزمون آماری پارامتری مانند: آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیره بهره‌گرفته شده است. جامعه آماری تحقیق ۲۵۰۰ نفر از بهره‌برداران کشاورزی شهرستان مشگین شهر می‌باشد که در این میان حجم نمونه مورد مطالعه با استفاده از فرمول کوکران ۱۸۵ نفر برآورد گردید. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسش‌نامه بود روایی صوری پرسش‌نامه با کسب نظرات صاحب‌نظران در دانشگاه و کارشناسان اجرایی مربوطه به دست آمد. هم‌چنین پس از انجام یک مطالعه راهنما و آزمون پایایی پرسش‌نامه ضریب آلفای کرونباخ برای بخش‌های مختلف پرسش‌نامه بین ۰/۶۸ تا ۰/۷۹ محاسبه شد. هم‌چنین از طریق ابزار پرسش‌نامه، عوامل مؤثر بر رضایت شغلی کشاورزان به کمک ۸۱ سوال بسته مورد سنجش قرار گرفت و برای امتیاز دهی آن از طیف پنج قسمتی لیکرت استفاده گردید. در مرحله امتیاز دهی، از آن جا که دسته‌ای از سوال‌های در جهت منفی مطرح شده‌اند، با استفاده از نرم افزار SPSS، کدگذاری مجدد برای این دسته از سوال‌های انجام شد. بنابر این امتیاز پاسخ‌ها در سوال‌ها با جهت مثبت به صورت: ۵=خیلی زیاد، ۴=زیاد، ۳=متوسط، ۲=ضعیف و ۱=خیلی ضعیف و در مورد سوال‌های منفی عکس این حالت می‌باشد. در نهایت، داده‌های بدست آمده با استفاده از SPSS مورد پردازش قرار گرفته‌اند. در نهایت در تحقیق حاضر فرضیه‌های زیر مورد آزمون قرار گرفته است:

- بین عامل اقتصادی و رضایت شغلی کشاورزان ارتباط معنادار وجود دارد.
- بین عامل محیطی و رضایت شغلی کشاورزان ارتباط معنادار وجود دارد.
- بین عامل مهارتی - ترویجی و رضایت شغلی کشاورزان ارتباط معنادار وجود دارد.

۴. یافته‌ها

۴-۱. توصیف ویژگی‌های کشاورزان

همان طوری که جدول (۱) نشان می‌دهد بیشترین تعداد نمونه در گروه سنی ۲۱ الی ۳۰ قرار سال قرار دارند. بررسی مساحت زمین زراعی نیز نشان داد ۴۰/۵ درصد زمین‌های زراعی نمونه مورد مطالعه کمتر از ۱ هکتار، ۳۱/۹ بین ۱ تا ۲ هکتار، ۱۸/۴ درصد بیش از ۲ هکتار و ۹/۲ درصد بدون پاسخ می‌باشند. از بررسی نمونه مورد مطالعه به لحاظ فاصله از شهر مشخص شد فاصله ۲۱/۱ از نمونه‌های مورد مطالعه تا شهر ۲۱/۱ درصد، ۳۱/۹ درصد بین ۴ تا ۸ کیلومتر، ۳۰/۸ درصد بین ۸ تا ۱۲ کیلومتر و ۱۶/۲ درصد بیش از ۱۲ کیلومتر می‌باشد.

جدول ۱. مشخصات فردی نمونه مورد مطالعه

درصد	فراوانی	طبقه سنی
۱۶/۸	۳۳	۲۰ سال و کمتر
۵۲/۸	۱۰۴	۲۱ - ۳۰
۱۷/۸	۳۵	۳۱ - ۴۰
۱۲/۷	۲۵	۴۱ سال و بالاتر
مساحت زمین زراعی (هکتار)		
۴۰/۵	۷۵	کمتر از ۱
۳۱/۹	۵۹	بین ۱ تا ۲
۱۸/۴	۳۴	بیش از ۲
۹/۲	۱۷	بدون پاسخ
٪۱۰۰	۱۸۵	جمع
فاصله جغرافیایی تا مرکز شهر (کیلومتر)		
۲۱/۱	۳۹	کمتر از ۴
۳۱/۹	۵۹	بین ۴ تا ۸
۳۰/۸	۵۷	بین ۸ تا ۱۲
۱۶/۲	۳۰	بیش از ۱۲

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۱

همان طوری که جدول (۲) نشان می‌دهد که از میان ۱۸۵ نفر نمونه آماری مورد مطالعه، ۲۰ نفر بی سوادند (۱۰/۸ درصد)، ۲۴/۹ درصد با آموزش نهضت سواد آموزی، توانایی خواندن و نوشتن دارند. ۵۲ نفر (۲۸/۱ درصد) در مقطع ابتدایی تحصیل کرده‌اند و ۳۸ نفر (۲۰/۵ درصد) در مقطع راهنمایی و ۱۹ نفر (۱۰/۳ درصد) در مقطع متوسطه تحصیل کرده‌اند. ۱۰ نفر (۵/۴ درصد) نیز مدرک دیپلم و بالاتر دارند. با توجه به این اطلاعات، می‌توان گفت ۶۳/۸ درصد از نمونه آماری مورد مطالعه، تحصیلات قابل توجهی ندارند بیسواد و کم سواد هستند.

جدول ۲. میزان تحصیلات نمونه فردی مورد مطالعه

درصد تجمعی	درصد	فراوانی	سطح تحصیلات
۱۰/۸	۱۰/۸	۲۰	بی سواد
۳۵/۷	۲۴/۹	۴۶	خواندن و نوشتن
۶۳/۸	۲۸/۱	۵۲	ابتدایی
۸۴/۳	۲۰/۵	۳۸	راهنمایی
۹۴/۶	۱۰/۳	۱۹	متوسطه
٪۱۰۰	۵/۴	۱۰	دیپلم و بالاتر
	٪۱۰۰	۱۸۵	جمع کل

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۱

نتایج حاصل از یافته‌های توصیفی در جدول (۳) نشان می‌دهد وضعیت دانش و مهارت ۳۴/۹ درصد پاسخ‌گویان در سطح زیاد و خیلی‌زیاد و ۳۶/۷ درصد در سطح خیلی‌کم و کم برآورد گردید. در مورد حمایت از خلاقیت کشاورزان وضعیت ۲۱/۶ درصد از پاسخ‌گویان در سطح زیاد و خیلی‌زیاد و ۵۴ درصد در سطح کم و بسیار کم برآورد گردید. در مورد بازاریابی و بازار رسانی به موقع محصولات بیشترین فراوانی با (۱۷/۸ درصد) در سطح خیلی‌زیاد و کمترین فراوانی با (۹/۷ درصد) در سطح خیلی‌کم ارزیابی شدند. در مورد وضعیت میزان نگرش کشاورزان به حرفه کشاورزی وضعیت ۴۶ درصد از پاسخ‌گویان در سطح زیاد و خیلی‌زیاد و ۲۸/۶ درصد در سطح کم و بسیار کم برآورد گردید. در مورد وضعیت سهولت دسترسی به منابع مالی و اعتباری ۵۶/۲ درصد از پاسخ‌گویان با میانگین ۳/۴۲ و انحراف معیار ۱/۲۷ در سطح زیاد و خیلی‌زیاد و ۲۲/۲ درصد در سطح خیلی‌کم و کم و ۲۱/۶ درصد در سطح متوسط ارزیابی شدند. در مورد وضعیت دسترسی آسان به نهاده‌های کشاورزی ۳۸/۹ درصد از پاسخ‌گویان با میانگین ۳/۰۴ و انحراف معیار ۱/۳۵ در سطح زیاد و خیلی‌زیاد و ۳۵/۸ درصد در سطح خیلی‌کم و کم و ۲۵/۹ درصد در سطح متوسط ارزیابی شدند. در مورد وضعیت مناسب بودن درآمد کشاورزان ۴۶/۹ درصد از پاسخ‌گویان با میانگین ۳/۶۷ و انحراف معیار ۱/۲۱ در سطح زیاد و خیلی‌زیاد و ۱۴/۶ درصد در سطح خیلی‌کم و کم و ۲۰/۶ درصد در سطح متوسط ارزیابی شدند. در مورد وضعیت سخت و زیان‌آور بودن فعالیت کشاورزی ۳۴/۱ درصد از پاسخ‌گویان با میانگین ۳/۶۷ و انحراف معیار ۱/۲۱ در سطح زیاد و خیلی‌زیاد و ۴۷/۶ درصد در سطح خیلی‌کم و کم و ۱۸/۴ درصد در سطح متوسط ارزیابی شدند. در مورد متغیر حمایت دولت در مواقع خشکسالی و بحران بیشترین فراوانی با ۲۶/۵ درصد در سطح زیاد و کمترین فراوانی با ۱۳ درصد در سطح خیلی‌کم و متوسط ارزیابی شدند. در مورد علاقه کشاورزان به کشاورزی بیشترین فراوانی با ۲۶/۵ درصد در سطح زیاد و ۱۳/۵ درصد در سطح خیلی‌کم برآورد شدند. در مورد وضعیت میزان استفاده از منابع اطلاعاتی بیشترین فراوانی با ۲۳/۲ درصد در سطح متوسط و زیاد و کمترین فراوانی با ۱۱/۹ درصد در سطح خیلی‌زیاد ارزیابی شدند. در مورد وضعیت سابقه فعالیت کشاورزی ۴۸/۶ درصد از پاسخ‌گویان با میانگین ۳/۲۹ و انحراف معیار ۱/۲۹ در سطح زیاد و خیلی‌زیاد و ۲۸/۱ درصد در سطح خیلی‌کم و کم و ۲۳/۲ درصد در سطح متوسط ارزیابی شدند. در مورد میزان بهره‌وری ۶۳/۳ درصد از پاسخ‌گویان با میانگین ۳/۷۱ و انحراف معیار ۱/۹۱ در سطح زیاد و خیلی‌زیاد و ۱۶/۲ درصد در سطح خیلی‌کم و کم و ۲۰/۵ درصد در سطح متوسط ارزیابی شدند. در مورد وضعیت تبلیغات مثبت علیه کشاورزان ۲۷/۶ درصد از پاسخ‌گویان با میانگین ۲/۶۱ و انحراف معیار ۱/۳۳ در سطح زیاد و خیلی‌زیاد و ۵۳ درصد در سطح خیلی‌کم و کم و ۱۹/۵ درصد در سطح متوسط ارزیابی شدند. در مورد امکان دسترسی به خدمات و امکانات ترویجی ۵۰/۸ درصد از پاسخ‌گویان با میانگین ۳/۳۸ و انحراف معیار ۱/۳۰ در سطح زیاد و خیلی‌زیاد و ۲۳/۸ درصد در سطح خیلی‌کم و کم و ۲۵/۴ درصد در سطح متوسط ارزیابی شدند. در مورد وضعیت توجه به بهداشت عمومی بیشترین فراوانی با ۲۵/۴ درصد در سطح زیاد و کمترین فراوانی با ۱۳/۵ درصد در سطح خیلی‌کم ارزیابی شدند. در مورد وضعیت تأمین‌های اجتماعی بیشترین فراوانی با ۲۴/۳ درصد در سطح کم و کمترین فراوانی با ۱۵/۱ درصد در سطح متوسط محلی بیشترین فراوانی با ۲۴/۳ درصد در سطح کم و کمترین

فراوانی با ۱۵/۱ درصد زیاد ارزیابی شدند. در مورد تأمین یارانه برای بخش کشاورزی بیشترین فراوانی با ۲۷ درصد در سطح زیاد و کمترین فراوانی با ۱۴/۱ درصد در سطح خیلی کم ارزیابی شدند. در مورد وضعیت ساعات کل اشتغال بیشترین فراوانی با ۳۸/۷ درصد در سطح متوسط و کمترین فراوانی با ۸/۶ درصد در سطح خیلی کم ارزیابی شدند. در مورد وجود شیوه‌های مدرن کشت محصولات ۴۵/۴ درصد از پاسخ‌گویان با میانگین ۳/۲۹ و انحراف معیار ۱/۲۶ در سطح زیاد و خیلی زیاد و ۲۴/۹ درصد در سطح خیلی کم و کم و ۲۹/۷ درصد در سطح متوسط ارزیابی شدند. در مورد میزان زمین زراعی زیر کشت ۴۰/۹ درصد از پاسخ‌گویان با میانگین ۳/۱۵ و انحراف معیار ۱/۲۶ در سطح زیاد و خیلی زیاد و ۳۰/۷ درصد در سطح خیلی کم و کم و ۱۸/۳ درصد در سطح متوسط ارزیابی شدند. در مورد دسترسی به مراکز خدمات کشاورزی ۳۳/۵ درصد از پاسخ‌گویان با میانگین ۳/۱۵ و انحراف معیار ۱/۲۶ در سطح زیاد و خیلی زیاد و ۴۰/۵ درصد در سطح خیلی کم و کم و ۲۵/۹ درصد در سطح متوسط ارزیابی شدند.

جدول ۳. درصد فراوانی، میانگین و انحراف معیار متغیرهای مؤثر بر رضایت شغلی کشاورزان

دامنه امتیاز	انحراف معیار	میانگین	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	خیلی زیاد	متغیر
۰-۱۴	۱/۲۵	۳/۱۰	۱۷/۸	۲۱/۶	۲۳/۸	۲/۲۷	۹/۷	داشتن دانش و مهارت کافی
۰-۱۰	۱/۲۰	۲/۴۸	۶/۵	۱۵/۱	۲۴/۳	۲۸/۶	۲۵/۴	حمایت از خلاقیت کشاورزان
۰-۱۸	۱/۲۱	۳/۳۷	۱۷/۸	۳۵/۷	۲۲/۷	۱۴/۱	۹/۷	بازاریابی و بازار رسانی به موقع محصولات
۰-۲۳	۱/۳۰	۳/۱۷	۱۶/۸	۲۹/۲	۲۵/۴	۱۲/۴	۱۶/۲	میزان نگرش کشاورزان به حرفه کشاورزی
۰-۲۶	۱/۲۷	۳/۴۲	۲۱/۱	۳۵/۱	۲۱/۶	۹/۲	۱/۱۳	سهولت دسترسی به منابع مالی و اعتباری
۰-۲۴	۱/۳۵	۳/۰۴	۱۸/۴	۲۰/۵	۲۵/۹	۱۷/۳	۱۷/۸	دسترسی آسان به نهاده‌های کشاورزی
۰-۴۱	۱/۲۱	۳/۶۷	۲۹/۲	۳۵/۷	۱۴/۶	۱۴/۱	۶/۵	مناسب بودن درآمد کشاورزان
۰-۱۱	۱/۳۴	۲/۷۱	۱۰/۳	۲۳/۸	۱۸/۴	۲۲/۲	۲۵/۴	سخت و زیان آور بودن فعالیت کشاورزی
۰-۱۵	۱/۳۸	۳/۲۲	۲۳/۲	۲۶/۵	۱/۱۳	۲۴/۳	۱/۱۳	حمایت دولت در مواقع خشکسالی و بحران
۰-۱۸	۱/۳۰	۳/۱۴	۱۷/۸	۲۶/۵	۲۱/۶	۲۰/۵	۱۳/۵	میزان علاقه به کشاورزی
۰-۱۸	۱/۲۷	۲/۸۸	۱۱/۹	۲۳/۲	۲۳/۲	۲۴/۳	۱۷/۳	میزان استفاده از منابع اطلاعاتی
۰-۲۲	۱/۲۹	۳/۲۹	۲۰/۵	۲۸/۱	۲۳/۲	۱۶/۲	۱۱/۹	سابقه فعالیت کشاورزی
۰-۳۴	۱/۹۱	۳/۷۱	۳۱/۴	۳۱/۹	۲۰/۵	۹/۷	۶/۵	میزان بهره‌وری
۰-۱۰	۱/۳۳	۲/۶۱	۱۱/۹	۱۵/۷	۱۹/۵	۲۷/۶	۲۵/۴	تبلیغات مثبت علیه کشاورزان
۰-۲۵	۱/۳۰	۳/۳۸	۲۳/۸	۲/۲۷	۲۵/۴	۱۱/۴	۱۲/۴	امکان دسترسی به خدمات و اقدامات ترویجی
۰-۹	۱/۳۳	۲/۷۷	۱۳/۵	۱۷/۸	۲۲/۲	۲۵/۴	۳۱/۱	توجه به بهداشت عمومی و آموزش
۰-۱۱	۱/۴۱	۲/۸۷	۱۹/۵	۱۵/۱	۲/۲۰	۲۴/۳	۲۱/۱	وجود تأمین‌های اجتماعی
۰-۸	۱/۴۰	۲/۸۶	۱۸/۹	۱۵/۱	۲۰/۵	۲۴/۳	۲۱/۱	تشویق معتمدان محلی
۰-۱۸	۱/۳۵	۳/۲۶	۲۲/۲	۲/۲۷	۲/۲۰	۱۶/۸	۱۴/۱	تأمین یارانه برای فعالیت کشاورزی
۰-۱۱	۱/۲۵	۳/۰۴	۱/۱۴	۲/۲۱	۳۸/۷	۸/۶	۱۷/۷	ساعات کل اشتغال کشاورزان
۰-۱۸	۱/۲۶	۳/۲۹	۲۱/۱	۲۴/۳	۲۹/۷	۱/۱۳	۱۱/۹	وجود شیوه‌های مدرن کاشت محصولات
۰-۱۶	۱/۲۶	۳/۱۵	۱۷/۲	۲۳/۷	۲/۲۸	۱۸/۳	۱۲/۴	میزان زمین زراعی زیر کشت
۰-۱۲	۱/۳۳	۲/۸۹	۱۵/۷	۱۷/۸	۲۵/۹	۲۱/۶	۱۸/۹	دسترسی به مراکز خدمات کشاورزی

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۱

۲-۴. همبستگی بین مؤلفه‌های تحقیق مبنی بر رضایت کشاورزان در خصوص اشتغال در بخش کشاورزی

برای تعیین عوامل کلیدی مؤثر بر در خصوص اشتغال در بخش کشاورزی، با توجه به نوع متغیرهای تحقیق از آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. برای توصیف میزان همبستگی بین متغیرها از الگوی معروف به فراداده‌های Davis (1971) استفاده شد که براساس این الگو ضرایب همبستگی ۰/۹-/۰/۱= جزئی، ۰/۲۹-/۰/۱۰= ضعیف، ۰/۴۹-/۰/۳۰= متوسط، ۰/۶۹-/۰/۵۰= نسبتاً قوی و ۰/۷۰ و بالاتر= خیلی قوی توصیف می‌شوند. براساس فرضیه‌های تحقیق، نتایج حاضر از آزمون همبستگی بین متغیرهای تحقیق به شرح ذیل است:

اطلاعات مندرج در جدول (۴) در ارتباط با متغیرهای تحقیق نشان می‌دهد به جز متغیرهای حمایت از خلاقیت کشاورزان، سخت و زیان آور بودن فعالیت کشاورزی، حمایت دولت در مواقع خشکسالی و بحران، تبلیغات مثبت علیه کشاورزان، توجه به بهداشت عمومی و آموزش، وجود تأمین‌های اجتماعی، تشویق معتمدان محلی و ساعات کل اشتغال بین تمامی متغیرهای تحقیق با رضایت کشاورزان پیرامون اشتغال در حرفه کشاورزی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

جدول ۴. نتایج آزمون تحلیل همبستگی

متغیر	ضریب همبستگی پیرسون	مقدار (P)	توصیف همبستگی
داشتن دانش و مهارت کافی	۰/۳۴۰	۰/۰۰۰	متوسط
حمایت از خلاقیت کشاورزان	۰/۰۲۷	۰/۵۷۵	جزئی
بازاریابی و بازار رسانی به موقع محصولات	۰/۶۳۲	۰/۰۰۰	نسبتاً قوی
میزان نگرش کشاورزان به حرفه کشاورزی	۰/۳۵۹	۰/۰۰۰	متوسط
سهولت دسترسی به منابع مالی و اعتباری	۰/۵۲۴	۰/۰۰۰	نسبتاً قوی
دسترسی آسان به نهاده‌های کشاورزی	۰/۶۴۹	۰/۰۰۰	نسبتاً قوی
مناسب بودن درآمد کشاورزان	۰/۸۵۵	۰/۰۰۰	خیلی قوی
سخت و زیان آور بودن بخش کشاورزی	۰/۱۱۰	۰/۱۳۵	جزئی
حمایت دولت در مواقع خشکسالی و بحران	۰/۰۲۷	۰/۱۸۵	جزئی
میزان علاقه به کشاورزی	۰/۷۴۵	۰/۰۰۰	خیلی قوی
میزان استفاده از منابع اطلاعاتی	۰/۵۸۸	۰/۰۰۰	نسبتاً قوی
سابقه فعالیت کشاورزی	۰/۴۷۰	۰/۰۰۰	متوسط
میزان بهره وری	۰/۲۶۰	۰/۰۰۰	ضعیف
تبلیغات مثبت علیه کشاورزان	۰/۰۳۵	۰/۱۸۵	جزئی
امکان دسترسی به خدمات و اقدامات ترویجی	۰/۵۱۸	۰/۰۰۰	نسبتاً قوی
توجه به بهداشت عمومی و آموزش	۰/۰۲۷	۰/۱۸۵	جزئی
وجود تأمین‌های اجتماعی	۰/۰۰۲	۰/۹۷۷	جزئی
تشویق معتمدان محلی	۰/۰۸۳	۰/۲۶۲	جزئی
تأمین یارانه برای فعالیت کشاورزی	۰/۲۵۷	۰/۰۰۰	ضعیف
ساعات کل اشتغال کشاورزان	۰/۱۳۶	۰/۱۶۲	جزئی
وجود شیوه‌های مدرن کاشت محصولات	۰/۵۸۸	۰/۰۰۰	نسبتاً قوی
میزان زمین زراعی زیر کشت	۰/۲۴۵	۰/۰۰۱	ضعیف
دسترسی به مراکز خدمات کشاورزی	۰/۴۲۱	۰/۰۰۰	متوسط

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۱

۳-۴. نتایج رگرسیون چند متغیره

در این روش بر اساس بتای استاندارد بدست آمده متغیرهای مناسب بودن درآمد کشاورزان، دسترسی آسان به نهاده‌های کشاورزی، علاقه به کشاورزی، میزان استفاده از منابع اطلاعاتی، سابقه فعالیت کشاورزی، امکان دسترسی به خدمات و اقدامات ترویجی، وجود شیوه‌های مدرن کاشت و داشتن دانش و مهارت بالا به ترتیب به عنوان متغیرهایی بودند که بیشترین سهم را در میزان تغییرات متغیر وابسته داشتند. لذا این متغیرها در مدل نهایی باقی مانده و بقیه متغیرها از معادله حذف شدند. نتایج نشان می‌دهد این متغیرهای پیش بین ۹۶ درصد ($R^2=0/96$) از میزان واریانس متغیر وابسته (رضایت کشاورزان در خصوص اشتغال در حرفه کشاورزی) را پیش بینی می‌کنند. ضریب تعیین بیانگر این است که متغیرهای دیگری نیز در میزان رضایت شغلی کشاورزان تأثیرگذار بوده اند که در مطالعه حاضر بررسی نشده است. نتایج تحلیل واریانس یک طرفه نیز معنی دار بودن رگرسیون و رابطه خطی بین متغیرها را در گام نهایی نشان می‌دهد. جداول (۵) و (۶) اطلاعات مربوط به این تجزیه و تحلیل را نشان می‌دهند. به منظور برآورد معادله تخمین، با توجه به اطلاعات بدست آمده و معنی دار بودن مدل نهایی رگرسیون چند متغیره در این پژوهش، با معادله زیر می‌توان عوامل مؤثر بر رضایت شغلی کشاورزان را در منطقه مورد مطالعه تخمین زد:

$$Y = 0/112(X_1) + 0/094(X_2) + 0/190(X_3) + 0/148(X_4) + 0/197(X_5) + 0/109(X_6) + 0/117(X_7) + 0/117(X_8)$$

جدول ۵. ضرایب رگرسیون چند مرحله ای برای پیرامون رضایت کشاورزان در خصوص اشتغال در بخش کشاورزی

گام	نام متغیر	ضریب رگرسیون	ضریب تعیین R^2	ضریب تعیین تعدیل شده	مقدار F	مقدار (P)
۱	مناسب بودن درآمد کشاورزان	۰/۷۵۵	۰/۵۷۰	۰/۵۶۸	۳۴۲/۸۳	۰/۰۰۰
۲	سهولت دسترسی به نهاده‌های کشاورزی	۰/۸۵۰	۰/۷۲۳	۰/۷۲۰	۲۳۷/۸۹	۰/۰۰۰
۳	میزان علاقه به کشاورزی	۰/۹۰۵	۰/۸۱۸	۰/۸۱۵	۲۷۱/۶۲	۰/۰۰۰
۴	میزان استفاده از منابع اطلاعاتی	۰/۹۳۱	۰/۸۶۸	۰/۸۶۲	۲۹۴/۹۹	۰/۰۰۰
۵	سابقه فعالیت کشاورزی	۰/۹۴۷	۰/۸۹۶	۰/۸۹۳	۳۰۹/۳۶	۰/۰۰۰
۶	دسترسی به خدمات و اقدامات ترویجی	۰/۹۶۷	۰/۹۳۶	۰/۹۳۳	۴۳۰/۶۳	۰/۰۰۰
۷	شیوه‌های مدرن کاشت	۰/۹۷۷	۰/۹۵۴	۰/۹۵۲	۵۲۶/۶۷	۰/۰۰۰
۸	دانش و مهارت کشاورزان	۰/۹۸۴	۰/۹۶۸	۰/۹۶۷	۶۷۵/۸۱	۰/۰۰۰

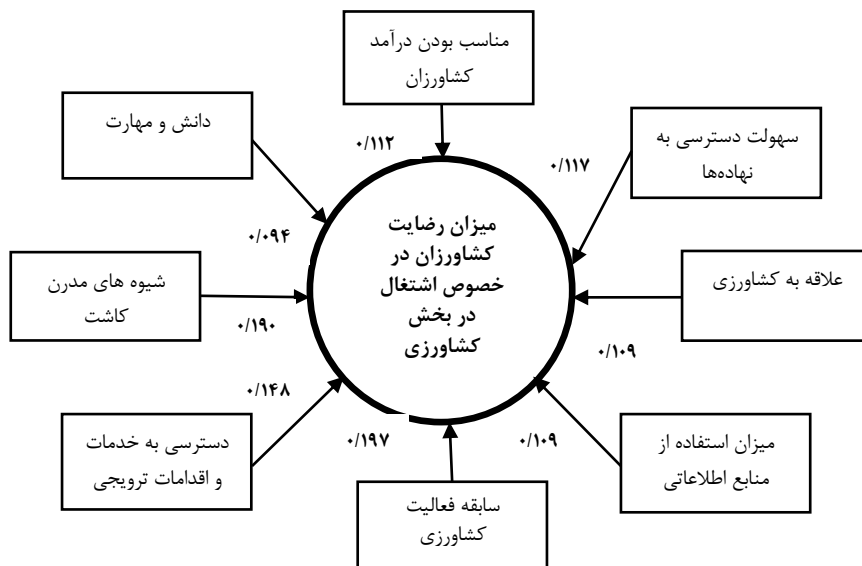
منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۱

جدول ۶. ضرایب متغیرهای وارد شده در معادله رگرسیون نهایی پیرامون رضایت کشاورزان در خصوص اشتغال در بخش کشاورزی

مقدار (P)	T محاسبه شده	ضرایب	ضرایب		متغیرهای پیش بین
		استاندارد شده	استاندارد نشده		
		بتا (β)	خطای معیار	ضریب ورود	
۰/۰۰۰	۳۱/۴۱	-----	۱/۴۶	۴۵/۹	عدد ثابت (عرض از مبدأ)
۰/۰۰۰	۱۰/۳۵	۰/۱۱۲	۰/۰۹۸	۱/۰۱	مناسب بودن درآمد کشاورزان (X۱)
۰/۰۰۰	۲۳/۷۵	۰/۱۱۷	۰/۰۵۹	۱/۴۱	سهولت دسترسی به نهاده‌ها (X۲)
۰/۰۰۰	۱۶/۵۳	۰/۱۰۹	۰/۰۶۳	۱/۰۳	میزان علاقه به کشاورزی (X۳)
۰/۰۰۰	۹/۰۰۱	۰/۱۰۹	۰/۱۰۷	۰/۹۶۳	میزان استفاده از منابع اطلاعاتی (X۴)
۰/۰۰۰	۳۶/۳۰	۰/۱۹۷	۰/۰۵۳	۱/۹۳	سابقه فعالیت کشاورزی (X۵)
۰/۰۰۰	۲۸/۵۷	۰/۱۴۸	۰/۰۴۹	۱/۳۹	دسترسی به خدمات و اقدامات ترویجی (X۶)
۰/۰۰۰	۲۶/۱۹	۰/۱۹۰	۰/۰۶۴	۱/۶۷	شیوه‌های مدرن کاشت (X۷)
۰/۰۰۰	۱۴/۲۱	۰/۰۹۴	۰/۶۸	۰/۹۶۵	دانش و مهارت (X۸)

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۱

در نهایت، اطلاعات مندرج در (۲)، نشان می‌دهد بر اساس نتایج حاصل از ضریب بتا، سهم و نقش متغیر «سابقه فعالیت کشاورزی» در تبیین متغیر وابسته «میزان رضایت کشاورزان در خصوص اشتغال در بخش کشاورزی» بیشتر از سایر متغیرها است و متغیرهای شیوه‌های مدرن کشت، دسترسی به خدمات و اقدامات ترویجی، سهولت دسترسی به نهاده‌ها، مناسب بودن درآمد کشاورزان، میزان علاقه به کشاورزی، میزان استفاده از منابع اطلاعاتی و میزان دانش و مهارت به ترتیب در اولویت بعدی قرار گرفتند.

شکل ۲. اهمیت نسبی متغیرهای مستقل در تبیین میزان رضایت کشاورزان در خصوص اشتغال در بخش کشاورزی

۵. بحث و نتیجه‌گیری

نتایج توصیفی تحقیق نشان داد بیشترین تعداد نمونه در گروه سنی ۲۱ الی ۳۰ قرار سال قرار دارند در مورد متغیر مساحت زمین زراعی به هکتار، زمین زراعی بیشتر پاسخ‌گویان بین ۲-۱ هکتار قرار دارد. در مورد فاصله جغرافیایی از مرکز شهر ۳۱/۹ درصد از پاسخ‌گویان بین ۴-۸ کیلومتر از شهر فاصله دارند. در مورد وضعیت تحصیلات بیشترین فراوانی با ۵۲ نفر (۲۸/۱ درصد) در سطح ابتدایی قرار دارند. هم چنین نتایج استنباطی تحقیق نشان داد به جز متغیرهای حمایت از خلاقیت کشاورزان، سخت و زیان آور بودن فعالیت کشاورزی، حمایت دولت در مواقع خشکسالی و بحران، تبلیغات مثبت علیه کشاورزان، توجه به بهداشت عمومی و آموزش، وجود تأمین‌های اجتماعی، تشویق معتمدان محلی و ساعات کل اشتغال بین تمامی متغیرهای تحقیق با رضایت کشاورزان پیرامون اشتغال در بخش کشاورزی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. هم چنین نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون چند متغیره به روش گام به گام به منظور تعیین متغیرهای مستقل در تبیین میزان رضایت کشاورزان در خصوص اشتغال در بخش کشاورزی نشان داد که از بین متغیرهای مورد مطالعه، مناسب بودن درآمد کشاورزان، سهولت دسترسی به نهاده‌ها، علاقه به کشاورزی، میزان استفاده از منابع اطلاعاتی، سابقه فعالیت کشاورزی، دسترسی به خدمات و اقدامات ترویجی، شیوه‌های مدرن کاشت و میزان دانش و مهارت

کشاورزان در معادله باقی مانده بودند که مجموع آن‌ها توانایی تبیین (۰/۹۶) درصد از تغییرات متغیر وابسته را داشته‌اند. در نهایت با استناد به نتایج تحقیق می‌توان گفت بایستی برنامه‌هایی در راستای افزایش رضایتمندی کشاورزان تهیه و تدوین گردد و در این ارتباط به ارزش‌های کاری آن‌ها توجه بیشتری شود. هم چنین، به دلیل پایین بودن سطح سواد کشاورزان مطلوب است آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کار دانش در ارتباط با کشاورزی فعال‌تر شده و دوره‌های آموزشی کوتاه مدت به کشاورزان در اولویت اداره جهاد کشاورزی شهرستان قرار گیرد. با توجه به تأثیرگذاری امکان دسترسی به مراکز خدمات کشاورزی بر میزان رضایت شغلی آن‌ها پیشنهاد می‌شود دولت با افزایش گستره فعالیت و توسعه نیروی انسانی مرکز خدمات کشاورزی موجود، و با واگذاری بخشی از خدمات کشاورزی به بخش خصوصی و توسعه شرکت‌های مشاوره فنی- مهندسی، دسترسی کشاورزان را به این مراکز بیش از پیش امکان‌پذیر سازد. علاوه بر این شایسته است با انجام فعالیت‌های فرهنگی از قبیل بزرگداشت کشاورزان در مراسم گوناگون و آشنا کردن آن‌ها با حرفه کشاورزی در اقتصاد و تغذیه مردم کشور به بهبود نگرش و انگیزه آن‌ها برای اشتغال به حرفه کشاورزی کمک کند در نهایت با توجه تأثیرگذاری امکان دسترسی به تسهیلات اعتباری، نهاده‌های کشاورزی، خدمات و اقدامات ترویجی، استفاده از منابع اطلاعاتی و تأمین یارانه در خصوص افزایش میزان رضایت کشاورزان بایستی بانک کشاورزی و سایر مؤسسات مالی تسهیلاتی ویژه با نرخ بهره پایین در اختیار کشاورزان شهرستان مشگین شهر قرار دهد.

۶. منابع

۱. آقاسی‌زاده، فتح الله، ۱۳۷۵، نگرش جوانان روستایی نسبت به کشاورزی و سنجش گرایش‌های شغلی آنان در منطقه بالاتجن قائم شهر و تبیین رسالت آموزشی ترویج، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته علوم ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه تربیت مدرس.
۲. الوانی، سید مهدی، ۱۳۶۷، مدیریت عمومی، چاپ اول، انتشارات نی، تهران.
۳. الوانی، سید مهدی، ۱۳۷۰، پژوهشی در زمینه برخی از مشکلات سازمانی و عدم ارضای نیاز کارکنان، مرکز آموزش مدیریت دولتی، تهران.
۴. پاسبان، فاطمه، ۱۳۸۵، عوامل اقتصادی، اجتماعی مؤثر بر اشتغال زنان روستایی ایران، فصل‌نامه اقتصاد کشاورزی و توسعه، سال ۱۴، شماره ۵۳، ص ۱۵۴.
۵. حسینی‌زاده، عبدالرضا، ۱۳۷۹، بررسی عوامل مؤثر بر رضایت شغلی کارمندان دانشگاه تربیت مدرس، پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت دولتی به راهنمایی علی اصغر فانی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس.
۶. رضوی، سید محمد، ۱۳۸۳، چالش‌های اساسی در توسعه پایدار کشاورزی و روستایی ایران، مجله جهاد، شماره ۵۱-۴۶، تهران.
۷. زارع، حسین، ۱۳۸۰، بررسی عوامل مؤثر بر رضایت شغلی مروجان و کارشناسان سازمان جهاد کشاورزی استان فارس، پایان نامه علوم ترویج و آموزش کشاورزی به راهنمایی غلامرضا پزشکی راد، دانشکده کشاورزی، دانشگاه تربیت مدرس.

۸. سلامی، حبیب الله و انصاری، وحیده، ۱۳۸۸، نقش بخش کشاورزی در ایجاد اشتغال و توزیع درآمد: روش تحلیل مسیر ساختاری، مجله تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی، دوره ۲-۴۰، شماره ۳، ص ۱.
۹. شایان، حمید، تقی لو، علی اکبر و خسرو بیگی، رضا، ۱۳۸۹، ارزیابی میزان رضایت روستاییان از محیط سکونتگاهی؛ مطالعه موردی شهرستان کمیشان، فصلنامه روستا و توسعه، سال ۱۳، شماره ۱، صص ۱۵۵-۱۷۹.
۱۰. شعبانعلی فمی، حسین، علی بیگی، امیر حسین، کرمی، رویا و رحیمزاده، معصومه، ۱۳۸۳، عوامل مؤثر بر انگیزش دختران روستایی کرمانشاه برای مشارکت در فعالیتهای کشاورزی، فصلنامه مطالعات زنان، سال دوم، شماره ۴، ص ۶۷.
۱۱. موسایی، محسن و عمانی، احمدرضا، ۱۳۸۹، عوامل مؤثر بر نگرش جوانان روستایی استان کهگیلویه و بویر احمد نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی، مجله پژوهشهای ترویج و آموزش کشاورزی، سال ۳، شماره ۲، ص ۳۸.
۱۲. نامدار، محبوبه، ۱۳۸۹، عوامل مؤثر بر اشتغال زنان همراه با ورود فن آوریهای نوین به عرصه اقتصاد روستایی؛ مطالعه موردی کمپاین داران استان فارس، فصلنامه روستا و توسعه، سال ۱۳، شماره ۲، ص ۱۰۴.
13. Anonymous., 2001, **understanding to work**, Available: [Http://member.nitfy.Ne/ip/GCHE/chapter 2.htm](http://member.nitfy.Ne/ip/GCHE/chapter 2.htm).
14. Aspen Institute., 2001, **Measuring Community Capacity Building: A Workbook in Progress for Rural Communities**, Washington D.C.: The Aspen Institute, 3(12)pp: 23-25.
15. Barrows, D. & Wesson, T., 2008, **A comparative analysis of job satisfaction among public and private sector professionals**, The Public Sector Innovation Journal. ISSN 1715-3816. 10(15), pp32-35.
16. Barry, D. A., 2002, **Job satisfaction and leadership style: A study of Michigan high-school principals**, Unpublished doctoral dissertation, The Western Michigan University, 5(9)pp:10-15.
17. Berry, L.M., 1998, **Psychology at work: an introduction to industrial and organizational psychology**, San Francisco State University .Madison, Wis: MC Graw-Hill, 2(5) pp: 657-660.
18. Black A, Duff J, Sagers S and Baines P., 2008, **Rural Communities and Rural Social Issues: Priorities for Research**, Canberra: Rural Industries Research and Development Corporation, Vol.3, pp: 32-38.
19. Chaney M., 2004, **Towards a Blueprint for Revitalising Rural and Regional Australia**, Keynote Presentation at Regional Australia Summit, Canberra, October 1999, 2(1) pp: 65-68.
20. Cocklin. C. & Dibden, J. (Eds.), 2005, **Sustainability and Change in Rural India**, Sydney: University of New South Wales Press, 5(8),p80.
21. DeStefano, T.J., Clark, H., Gavin, M. & Potter, T., 2010, **The relationship between work environment factors and job satisfaction among rural behavioral health professionals**, Rural Mental Health, Vol.30,pp18-24
22. Esters, L, Bowen, E., 2005, **Factors Influencing Choices of Urban Agricultural Education Students**, Journal of Agricultural Education, Vol.45.No.2,pp:98-100.
23. European commission., 2001, **Agricultural contribution to rural development**, International Conference on Non-trade Concerns in Agriculture, 5(6) pp: 65-68.
24. Feldman, C.P. & Arnold H. L., 1985, **Magazin individual & group behavior in organization**, 2nd printing, Singapor, Mcgrow Hill inx, Vol.5,pp:658-660.

25. Goblar, P.A., Warnich, S., Carrel, M.R., Elbert, N.F. & Hatfield, R.D., 2009, **Human Resources Management in South Africa**, Second Edition. London: Thomson Learning, 8(1)pp:345-355.
26. Hugo G., 2000, **What Is Happening in Rural and Regional Populations?** First National Conference on the Future of Australia's Country Towns Conference, Bendigo. Vol.6p.87.
27. Joyce C, Veitch C, Crossland L., 2003, **Professional and social support networks of rural general practitioners**, 6(1): pp324-340.
28. Kelly G., 2003, **Rural Community Adapting to Change: Case Studies From South Western Australia**, PhD Thesis, School of Psychology, Curtin University, Western Australia, pp:23-50.
29. Likert, R., 1967, **The human organization**, New York: McGraw Hill Book Company. Green, J. (2000). Job satisfaction of community college chairpersons. Unpublished Doctoral Dissertation. Blacksburg: Virginia state university. 78 p. [on-line], 218 Available on the <http://scholar.lib.vt.edu/theses/available/etd-12072000>.
30. Martineau, T., Lehman, U., Matwa, P., Kathyola, J. & Storey, K., 2009, **Factors affecting retention of different groups of rural health workers in Malawi and Eastern Cape Province**, South Africa. http://www.who.int/hrh/migration/background_paper.pdf.
31. Reid S., 2004, **Monitoring the effect of the new rural allowance for health professionals**, Durban: Health Systems Trust, 2(5)pp:11-15.
32. Robbins, S., 2003, **Organizational behavior**, Tenth Edition. New York: Prentice-Hall, 2(5),pp65-70.
33. Rocchi, B., Romano, D. & Stefani, G., 2003, **Agriculture and income distribution: Insights from a SAM of the Italian economy**, Proceedings of 8th joint conference on food, agriculture and the environment. Red Cedar Lake, Wisconsin.p65.
34. Santos, S., 2004, **Income distribution in Portugal from 1995 to 2000: A SAM approach**, Retrived from ,www.iseg.utl.pt/~depteco/iseg_ecosemin0304_sdabs.pdf.
35. Stayner, R., 2005, **The changing economics of rural communities**, In C. Cocklin. & J. Dibden, (Eds.), *Australian Journal of Rural Health*, 11:7-14.
36. Thorbecke, D., 2005, **Sectoral growth and rural poverty alleviation: A multiplier decomposition technique applied to North Africa**, *World Development*, 27, 521-530.
37. Tonts, M., 2005, **Government policy and rural sustainability**, In C. Cocklin. & J. Dibden, (Eds.)
38. Verhofstadt, E. and Omev, E., 2003, **The impact of education on job satisfaction in the first job**, Ghent University Working paper number 03/169,pp:658-680.
39. Wood, G., Yaacob, A., & Morris, D., 2004, **Attitude towards pay & promotion in the Malaysian higher education sector. Employee Relations**, Vol.26, No. 2: 137-150.
39. Zaymbel, G., 2005, **Cooperatives and Local Development**, New York, Macmillan, 3(4),pp:25-30.